

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 forinttal fizetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,

a lap szellemi részét illető közlemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

címezendő.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Dr. Berde Aron**; **Girsik János**, **Szabó Sámuel**, **Vörös Sándor**,
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: A kerti mivélés. Szentgyörgyi Lajos. — A pointirozás, mint bírálati rendszer. Dr. Szentkirályi Ákos. — A gyomokról. Rösler Károly. — Utazási kedvezmények a kolozsvári III-dik tenyész-állatkiallításra. — Egyveleg: Erd. okszerű méhész-egylet értesítése. Gazdasági kiállítás. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések.

„A kerti mivélés.“

Múlt július hó 22-én egy cikk jelent meg jelzett cím alatt a lapokban Dömötör László ur tollából, a melyben író, töle megszokott buzgalommal igyekszik föltüntetni a kerti mivélés nagyszerűségét s annak ebből folyó hasznos voltát.

Példákat hoz föl, hogy hebizonyítsa mások melletti elmaradottságunkat, — s magyar kerti mivélésünk kezdetleges — s mondhatnám semmis voltát; Csallóköz, Pápa, Makó vidékeit sorolja föl illustratió képp, a bolgárok vetemény termelését emliti Arad és Budapest mellett, mint utolérhetlent, s végül megaszteli pesti kertészeinket, kik hasonló odaadással s nem csekélyebb szorgalommal törekednek az általak kibérelt földeket kizsákmányolni. — Elmondja, miképpen bannak el ezek földjeikkel a magvetésig, s még azt is közli, hogy mely időben vetik aztán egyik-másik vetemény magvát s illetve ültetik azok palántjait egy helyből a másikba pesti zöldség termelőink. Szól arról is, hogy a január havában készített melegágyakba mi mindent cultiválnak, s ültetik ki azokból az idő melegeddével: ápril—májusban minden általa fölsorolt zöldségeiket, hogy mivélőbb jó pénzt csináljanak belőle. — Utánzásra méltó példa gyanánt állítja elénkbe továbbá azon eljárásukat is, miszerint ugyanazon darab földbe egyszerre többfélét vetnek, úgy, hogy midőn az egyik félét kiszedik, a másik foglalja el a helyet, ezután a harmadik, negyedik s nem is tudni hányadik féle, a virány ideje alatt!

Petrezselymet vetnek — az irás szerint — ősszel a fagy előtt, hogy már a következő áprilisben elárusithassák; de vet-

nek tavasszal is, és pedig ugyanazon földbe, egyidejűleg a petrezselyemmel salátát, vereshagymát, zellert, s ezeket aztán ily rendben kiszedve, helyökbe plántálják az őszi káposzta félüket és „ugy tovább“ stb. stb. dolgokat mond el elég aprólékossággal — s a kevésbé ahhoz értők előtt — valóságos szakértelemmel párosult praktikussággal. — Öntözésről, trágyázásról s még a gyomlálásról is megemlékezik, s igen szépen ad tanácsot, hogyan kellene öntöző vizünket tartányokban elkészíteni s a hasznos emberi ürüléket fölhasználni s nem engedni folyó vizeink által a tenger fenekére ülepítettetni. — Megdöbbenését fejezi ki továbbá azon körülmény fölött, hogy ösapainktól átvett hitvány magvakat vetünk még ma is, s e miatt a kiünőbb külföldi zöldség foglalja el napjainkban is a budapesti piacot.

Szól aztán szorosabb értelemben vett házi kerteskéink mivélése tekintetéből gazdaasszonyainknak. Emliti továbbá, hogyan kell elbánni egy buzatermesztésre nem alkalmas „lapos“ határrészszel, továbbá olyan helyekkel, melyek szántó- és legelőül nem használhatók, (de gyümölcsös és szőlőnek igen.)

Elmondja ezek után, hogy a mi szőlő ültetvényt látott is itt-ott, mivélését Istenre bízzák, s utána teszi elkeseredettségében, hogy hát hogyan is menjen másképp a magyar gazda dolga? — igen-igen drasztikusan fejezvé ki magát.

„A szőlő mivéléshez tudomány és gyakorlati jártasság kell; a mi nálunk általában hiányzik.“ Ezzel fejezi be eddigi elmékedését.

No, de mégis talál egy néhány elismerésre méltó helyet Pozsony, Soprony, Eger, Buda, Miskolcz, Arad, Czegléd, Körös, Kecskemét s még néhány város és községekben, melyek a szőlőmivélés és gyümölcs tenyésztésből tetemes hasznót huznak. S melyekből okszerű és szorgalmas mivéléssel — az ő hite és meggyőződése szerint — összes adójukat fizetik s mi is képesek lennének kifizetni — ha akként cselekednének, mint ők.

Végül a méhtenyésztést is ajánlja ezikkiró az Erd. Gazda olvasói figyelmébe, mely csaknem „minden költség és fáradt-

ság nélkül — csaknem mulatságos időöltés folytán — oly jövedelmet ad, melynek elszalasztása valóságos bűn.“ S ígéretet tesz, hogy ez állításának valódiságát „más alkalommal igazolandja.“

„Mindezeket azonban tudni kell!“ Igen természetes. S hogy valóban kilátásuk lehet arra, hogy e dolgokat meg is tanulhassuk, fölemlíti, hogy a magas kormány e célból gazdasági, földmives, szőlészeti, gyümölcsészeti iskolákat, s vándortanítókat már állított s illetőleg figuráltat; de hozzá teszi, hogy „ez még mind kevés.“

Ajánlja legvégül, hogy „a gazdasági szaktárgyak tanítását át kell vinni magába a népiskolába, hogy a gyermek a gazdasági tudományt már ifju korába magába szívja, hogy arra később, mint alapra gyarapíthasson.“

Hogy Dömötör László ur, a hivatolt cikkjében foglaltak csaknem minden pontját illetőleg szakember, a közpályán való lángbuzgalmu működése teljesen igazolja. S hogy ez ismereteit édes hazánk minden fia és lánya keblébe óhajtaná bele csepegtetni „vérévé és husává“ változtatni elég tanúság erre az ő önzetlen fáradozása, kézzel-lábbal, szívvél-lélekkkel munkáló törekvése. S hogy ő ezért mindnyájunk elismerését, méltánylását birja, vitatnunk sem szükséges.

Mindazonáltal el kell hogy legyen készülve ő is, mint mindannyiunk arra, miszerint működése, igéinek hirdetése közben akadályokba ütközhetik, kövekbe botolhat, s ennek elhárítóival szemben a maga helyét, hozzá-méltó módon — mesterrileg — meg kell állnia.

Ne vegye hát zokou tőlünk igen tisztelt üggyársunk, ha a cikkjében foglaltak némely pontjaira nézve — legtisztább jó indulatunkból folyólag helyreigazító j-gyzeteinket megtenni bátorokunk.

Tartozunk evvel lapunk olvasóival szemben különösen. Igen, mert nagyon sajnálnók, hogy olyas valami eresztesség világgá innen a mi közvetlen közelünkben (t. i. az erd. gazd. egyll. kertészeti szakosztálya fészkeből), a minek éppen szakosztályunk is közvetlen mivelője s coipso köteles helyreigazítója tartozik lenni.

Szentgyörgyi Lajos.

(Vége köv.)

A pointírozás, mint bírálati rendszer.

II.

Az idej kolozsvári tenyészállatkiállítás alkalmával a következő „bírálati lapok“ segítségével foguak az egyes csoportok állatai az értékszámrendszer szerint megbíráltatni:*)

Egy rövidke pillantás az egyes rovatok fejére, tehát a pointokra és azok értékszámára, meggyőzhet arról, miszerint az erdélyi magyar svarvasmarha egyedül, mint igás ökrök nevelésére alkalmas anyag lett főlvéve. Tehát ezen szempontból kell a bikákat, teheneket és üszöket megbírálni.

A fej alakulásának jósága első sorban a homlok széles-

ségétől, az álkapocs tájának szélességétől és teltségétől függ; az igen hosszú fej, ha egyuttal széles, otromba, ha pedig nem széles, akkor az u. n. „tulenyésztettség“-nek kifejezésével bír. Nagyban emeli a fej szépségét az, ha az orrél finomra elkeskenyedve ered a homlokból és a széles szutyaknál szétterjed. A tehének feje szikár, éles körvonalokkal rajzolt legyen; a bikáké pedig darabosabb és jobban elgömbölyödő. A tarkótájtól vagyis a fejnek a szarvak mögött fekvő részétől megkivánjuk, hogy telt és széles legyen; keskeny és mélyen fekvő tarkó rendszeren gyenge nyakkal jár együtt. Ha ezek mellett a szarvak szép állásuak, simák — nem foszlányosak vagy molyosak — és se nem igen finomak, se nem nagyon durvák, akkor beírhatjuk a 4-et az első rovatba. Mi a tőben szép fehér színű szarvakat szeretjük legjobban és a viaszszárgás vagy palaszürkés szint nem kívánjuk. A „miért“-re nézve csak annyit mondhatok, hogy köztapasztalás szerint a fehér szarvu marha tejre és húsra jobb és talán gyorsabban is fejlődik.

Katalógus száma.		Értékszámok.										Összes		
		4	4	4	4	6	6	6	6	6	6			
Tulajdonos neve		4	4	4	4	6	6	6	6	6	6	6	50	
		szarvakak minőség	nyakminőség, le-	benyelés	Mellkas öble, hossz-	és mélység	Ágyék (kötes)	Vállak hossza, iz-	mossága, fekvése	Karalაკulias, áime-	ro- és hossza	Végtagok minőség	Végtagok állása	Hím- vagy nőfelleg
		fej, farko alakulias,												

Oldalról nézve a nyakot legelőször is azt kívánjuk, hogy a felső él, a hol a jármot hordozó tarkó szalag van elhelyezve, egyenes és jó széles legyen. Ha a mar előtt behajlott a felső él, ritkán lesz erős a nyak s ezért az ilyen „hegedü nyaku“ ökröt senki sem dicséri. A nyak erőssége a nyak oldalán elhelyezett izmok minőségétől függ; a széles és telt nyak oldalak a nyak jól izmoltóságát bizonyítják. Nem jó az olyan nyak, mely a fej közelében hirtelen elkeskenyedik — „torkolt“; — a torkolt nyaku marhának tarkója rendszeren süppedt, a nyak oldalai nem elég szélesek és gyengén izmoltak. Hasonlóképpen, ritka kivé-

*) Lásd a táblázatot a következő hasábon.

tellet, a kevés lebenyű tehének úgy, mint a bikák gyengébben fejlődtek és nem olyan erőteljesek. Más részről pedig azok a példányok, melyeknél a nyak — például a bikáknál — már fiatal korban felül zsirpúpos, az oldalak nagyon teltek és a lebeny bő, rendszeren gyorsan fejlődnek és inkább anyag semmint erőtermelésre alkalmas utódokat produkálnak.

Az állat, különösen az igavonásra szánt állat testének legfontosabb ürege a mellüreg. Ennek nagynak kell lennie, hogy a tüdő egyszerre sok levegőt legyen képes magába szívni. Könnyen belátható, hogy a mellüreg akkor lesz nagy, tágas, ha a mellkas öblös, hosszú és mély: azaz, ha a bordák jól ivelték, a melloldalak hátrafelé terjedelmesek és ha a szügy elől széles, alsó része pedig közel van a földhöz. A mellkas öblössége gyenge, tehát a mellüreg hátránt átmérője rövid, az olyan marhánál, melynek oldalai a vállak mögött behorpattak: a törzs mellső része „fűzött” — szokták mondani.

„Jó kötés”, „rossz kötés” alatt országsherte az ágyék minőségét értik, azt t. i. hogy miként van a hátsó testrész a mellsővel összekötve. A hosszú és keskeny ágyéku marha a legtöbb esetben gyenge faru; vagy ha a far a hátsó végtagokkal erős, az igavonó állatt ennek nem nagy hasznát veheti, mivel a gyenge ágyék nagy erőnek átvitelére, — a hátsó végtagok munkájának a járval azaz a járommal való érvényesítésére nem alkalmas: hiába erősek a hidfők, ha a rajtok fekvő gerendák gyengék, a hid nem fog nagy terhet elbírní. Tudjuk továbbá azt is, hogy minden 4—5-ik hosszú s keskeny ágyéku ökör a farával dőlingezve jár. A jó kötésű marha inkább zömök, mivel rövid és széles — szóval erős az ágyéka.

Közönséges szokás szerint a far szélességét vagyis átmérőjét a két csipő között mérjük, hosszát pedig a csipőtől az ülgumóig. A far alakulását akkor tartjuk jónak, ha a far széles, hosszú, egyenes és izmos; az ilyen faron az izmok vastagok és hosszúak lehetnek, mikor is nagy erővel és nagy térben mozgattatnak a hátsó lábak.

A széles faru marhának hátulja rendszeren nem csak a csipők között, hanem az ülgumók között is terjedelmes; a medence szintén széles és terjedelmes és a hátsó lábak a legtöbbször távol egymástól és jól állanak. Ha keskeny faru az ökör, ritka kivétellel, egyuttal gyenge is, széjjel jár hátsó lábaival és igen gyakran tehén állású. A nagyon lejtős, a csapott far majdnem mindig keskeny, éles és nem elég izmos; az ilyen far alatt a konczok üresek, a czombok hitványak, a csánkuszögök rendszeren igen hajlottak vagy éppen kardlábakat találunk. Nem hiába a lejtős, a csapott far ha széles, lapos és izmos egyuttal; legtöbbször azt találjuk, hogy az ilyen „bival fart” erős lábak hordozzák, melyeken legfeljebb a csánkuszögök kifogásolhatók. Még a hizlalók sem szeretik a keskeny és csapott faru marhát és a mészáros sem veszi szívesen, mivel tudja, hogy a mázsán a két hátsó fertály keveset nyom.

Birálati lapunk a vállak minőségét, a hosszúság, a fekvés és az izmosság szerint itéli, és bizonyos, hogy alakulásuk akkor jó, ha a hosszú lapoczka csont elég dülten fekszik (a felkar csonttal derékszögöt alkot) és erős izmokkal van meg-

s ezért nekünk nem lesz bajunk vele. A tipegve járó ökör majdnem mindig meredek és rövid vállu — ha csak nem benuit — és ezen ninesen mit csodálkozni, mert hiszen a lapoczka hosszszától és fekvésétől függ a mellső lábak térfogási képessége. A mellső lábak ereje pedig a lapoczka fölkar és alkar tájakon elhelyezett izmoktól függ.

A végtagok minőségének megítélésakor különösen az alkar, a konczok és czombok szélességére, teltségére, izmosságára azután a száruk hosszára és erősségére s végre az ízületeknek főleg a csánküzületnek szögelésére, tisztaságára és erőteljességére ügyeljünk. A vékony és hosszú szárukkal járó marha legtöbbször nem elég mély és igen gyakran keskeny elejü és gyenge faru. Azok a kissébb-nagyobb, puha vagy kemény csomók és daganatok, melyek a csánkokon, a bokákon, a szárukon vagy az inak mentén található, a szarvasmarhánál nem olyan jelentősek, mint a lovaknál, miután a legtöbb esetben csak szépségi bikák és nem átörökíthetők.

Tenyész-állatnál a végtagok állása csak olyan nevezetes point, mint a használatra szánt igás marhánál. Bár milyen jó magában a mellső vagy hátsó végtag-pár, az állat helyváltoztatása hibás, nagy erőkifejtésére képtelen lesz, ha a lábak egymás mellett és egymás előtt rosszul vannak elhelyezve. Igy névszerint a „tehén állás”, az „alul-szük” vagy „alultág” állás, továbbá az „igen közel” állás hibásoknak vehetők fel. Azonban az egyes végtagok külön-külön is rosszul állhatnak és például a mellső lábak X állása miatt „térdsurló”, a csülkők befelé irányulásakor „hegytipró” a marha; a hátsó végtagok pedig „kardlábua”, igen meredek száruak stb. lehetnek.

Végre a külsőnek egésze, de különösen a fejnek, nyaknak és a farnak vésete — karaktere szerint a megfelelő — him- vagy pedig nő-jellegre nézve nyilatkozunk. Igás állatok tenyésztésére szánt bikáknál vagy tehéneknél a jelleg nem olyan fontos, mint azoknál, a melyekkel tej- vagy hus-termelésre törekszünk. Általán véve és röviden: a bika ne legyen „tehén kinézésű jellegű” és fordítva, a tehén ne legyen egy bikához hasonló.

Mi idegen fajta szarvasmarhát tejtermelés céljából tartunk és tenyésztünk. A hus csak másodsorban jó tekintetbe; az igavonó képességre pedig egyedül a hegyi jellegű állatoknál lehet figyelmezní, melyeknél a tej- és hustermelés képessége majdnem egyenlően fontos. A lapálymarhák jellegénél pedig a tejtermelés képességére fogjuk a fősulyt fektetni.*)

A most leirtak alapján, azok után miket az I-ső bírálati lapról elmondottam, itt csupán a még eddig elő nem fordult pointokra akarok reflektálni. Nagyon természetes, hogy tejelő marhánál a tögyalak és terjedtség a legfontosabb point; a csontozat finomságára azonban szintén kiváló figyelemmel kell lennünk. Miután pár sorral hátrább egy bőtejelő tehénnek néhány vonásból álló rajzát fogom közölni, most áttérek a csontozatra, mely hegyi jellegű marhánál nem szabad, hogy nagyon finom legyen. Azonban a durva csontu és

*) Lásd a táblázatot a következő hasábon.

darabos testü állatok a mázsán sokat nyomnak ugyan, azonban rendszeren takarmány prédálóik és sem a bőtejelésre, sem a gyorsfejlődésre s szapora hizásra nem hajlamosak.

Birálati lap.
Idegen fajta szarvasmarha osztálya.

Alosztály: a) hegyi jelleg.

Tulajdonos neve	Állat ivara	Értékszámok.					Összes		
		4	6	4	4	6		Ö s z e s	
		Bika	Bika borju	Tehén	Rej-jelleg	Mellkas alakulása			Mellkas alakulása hossza
		Rej-jelleg, körvonalok	Karalakulás	Tögyalakulás	Farok finomsága	Végtagok mindősége és állása			Csontozat finomsága
		Karalakulás	Tögyalakulás	Farok alakulása	Bőrmindősége	Ivar jelleg			
Katalógus sorszáma.									

Kétségtelen, hogy nagyon sok tejet csak az a tehén adhat, melynek jól kifejlesztett tejmirigyei vannak, tehát nagy tögyü. Ebből azonban nem következik, hogy a nagy tögyü tehenek mind bőtejelők; a tögy ugyanis nem csupán mirigy állományból áll, hanem kötőszövet és zsirból is, mely utóbbiaknak a tej elválasztásánál semmi szerepük sincsen. Az a tögy, melyben sok a kötőszövet és zsir s aránylag kevesebb a mirigy állomány, h u s o s t ö g y n e k neveztetik és az ilyen a fejés előtt úgy, mint a fejés után teltnék látszik és kemény tapintatu. A jó minőségű tögy fejés előtt duzzadt, fejés után pedig összehozottyan, mikor is puhának, lágnak találjuk és jó ha nincsenek benne csomók — tejcsomók. A legtöbb jól, kitűnően tejelő teheneknek finom, száraz s élesea körvonalozott a feje, szarvai nem nagyok s szintén finomak; nyaka inkább keskeny és a járomél éles; hasa és fara terjedelmesek, az utóbbi a csipők között széles. A farok hosszu — a csánkón alul ér — és finom, szépen bojtolt. A külbőr vékony és lazán borítja a testet, tehát ránczokba szedhető s fényes, finom apró szőrszálakból álló szőrköntőssel borított. A csontváz szintén finom, mi különösen a karcu szárazon látszik. A tejtűkőr terjedelmes, a hasbőrviszerek az u. n. tejek vastagok és a tejtüdrök nagyok. Megem-

lítem még azt is, hogy nem tartjuk jó jelnek a kövérséget; ellenkezőleg a tejelő tehén legyen inkább madár husu. Legyen végre határozottan nő jellegű.

Az ilyen teheneknek és az erre a kaptára alakult bikának utódai valószínűleg szintén birni fogják a bőtejelés képességét. Az elmondottakon kívül azonban még jól alakult mellkast és szabályosan álló minőségű végtagokat is kívánunk, miután a tenyész-állatnak minden izében korrektnek kell lennie.

Birálati lap.
Idegen fajta szarvasmarha osztálya.

Alosztály: b) lápjelleg.

Tulajdonos neve	Állat ivara	Értékszámok.					Összes		
		4	6	6	4	6		Ö s z e s	
		Bika	Bika borju	Tehén	Rej-jelleg, körvonalok	Karalakulás			Tögyalakulás
		Farok finomsága	Végtagok mindősége és állása	Csontozat finomsága	Bőrmindősége	Ivar jelleg			
		Karalakulás	Tögyalakulás	Farok alakulása	Bőrmindősége	Ivar jelleg			
Katalógus sorszáma.									

Nálunk a nagyban üzött sertésenyésztés általán véve külterjesebb, semmint például Angol- vagy Németországban. Hogy a nagy legelő területeket, különösen pedig a néha rengeteg sok makkot kihasználhassuk, edzett szervezettü, erősebb csontu s a gyaloglást győző sertésre van szükségünk, olyanra, mely tömött szörzetével az idő viszontagságait kiállani képes. Önként következik, hogy egy ilyen tulajdonságokkal biró fajta nem lehet gyorsfejlődésü; nem lehet hosszú ágyéku és finom csontu. Ezen körülmények szem előtt tartásával bármely hazai fajtától éppen úgy, mint bármely idegen fajtához tartozó állattól a következő ajakulást fogjuk megkivánni.

Lehetőleg kicsiny fej széles homlokkal, terjedelmes állkapocstájjal és rövid orral. A nyak, toroktáj szintén széles és rövid legyen. A törzs akkor jól alakult, ha mély, széles és öb-

lős, egyenes háttal, hosszú és egyenes farral. Más szavakkal a törzs legyen felül és alul vízszintes, elül és hátul pedig függőleges vonalak által határolva, mikor is oldalról nézve egy hosszú négyszöghöz fog hasonlítani, mely négyszögnek a földhöz közel kell lennie. A végtagok tehát a mennyire lehet rövidek legyenek s a fölkarnál, a koncok- és czomboknál szélesek és izmosak; továbbá elöl, hátul szélesen, oszlop módjára álljanak.

Birálati lap.

Sertések osztálya.

Alosztály: hazai fajta.

Katalógus szám.	Tulajdonos neve	Értékszámok.										Összesen			
		Állat ivara	6	4	8	16	10	7	5	4	50				
		Öreg	Kan	Kocza	Kan	Kocza	Fejalak	Toroklaj	Hátalakulás és minőség	Karalakulás	Mélység, hosszúság és öblösség	Végtag alakulás és minőség	Csontozat	Szörözet	Összeg

Miután az „idegen fajta és keresztezések“ alosztályában alig lesz másféle sertés bemutatva, mint angol vagy angol keresztezés, tehát intensiv tenyésztésre, gyors termelésre szánt állatok: azért ezeknél a fejlődés minőségére is ügyelnünk kell s megkívánjuk, hogy a bemutatott példányok korukhoz képest nagyra nőttek, jól kifejlődöttek legyenek. Az ezen alosztályba sorozottak továbbá nyultabb, hosszabb törzsűek kell hogy legyenek és ezért — tekintettel arra, hogy nem lesznek legeltetve — hosszabb ágyékuak s így egy kissé hajlott hátúak is lehetnek. A szörözet ezeknél akkor jó ha — bizonyos határig — mentől kevesebb, a csontozat pedig, ha mentől finomabb.

Még csak azt akarom megjegyezni, hogy a végtagok állásának, minőségének és csontozatának megítélésakor az illető tenyésztő intencióit és a helyi viszonyokat mindig számításba

kell vennünk s ugyanezt kell tennünk akkor, mikor a csontozatról általában van szó.

Birálati lap.

Sertések osztálya.

Alosztály: idegen fajták és keresztezések.

Katalógus szám.	Tulajdonos neve	Értékszámok.										Összesen		
		Állat ivara	6	3	7	8	10	6	10	6	50			
		Öreg	Kan	Kocza	Kan	Kocza	Fejalak	Toroklaj	Hátalakulás és minőség	Karalakulás, vállak és koncok	Hosszuság, mélység, öblösség	Végtagok alakulása és csontozata	Rejtődés minősége	Összeg

Dr. Szentkirályi Ákos.

A gyomokról.

(Vége.)

15. Mezei zsurló vagy békarokka a nedvesebb fekvésű lazább természetű talajokon alkalmatlan gyom. A szarvasmarha a békarokkás takarmányt megveti s épp ezért, de mert a talajt szegényíti, irtani kell. Csupán gyakori felületes szántás által nem érünk célra, mert mélyen gyökerez, ezért is csak igen mély szántás vezet némi eredményre. Legtöbbit segíthetünk azáltal, ha a nedves fekvésű helyeket árkolás vagy alagcsövezés által szárazzá tesszük. Takarmánytermesztés, kapás növények termelése és erős trágyázás szintén hasznos szolgálatot tesznek. A békarokka nyári hajtásai magot nem teremnek csak a márczius és áprilisban megjelenők.

16. Martilapu leginkább a nehéz kötött nedves talajokon fordul elő, a hol is néha igen elterjed és az őszieknek különösen hátrányára lehet. Sekély szántás által nem hogy irtanók, de terjedését előmozdítjuk, mert a megsérült gyöktörzs kihajt s még erősebben nő mint az, melyet az eke nem érintett. Mindenekelőtt gondoskodni kell arról, hogy a talajt szá-

razzá tegyük, mint már a kannamosó irtásánál említettük lecsapolás esetleg alagszóvezés által s ennek megtörténte után nyári mély szántás által iparkodunk irtani.

17. Az őszi kikerics, mely nemcsak az által árt, hogy tápanyagokat von el a talajtól s így miveleti növényeink tenyészetét akadályozza, hanem igen ártalmas azért, mert az állatok által nagyobb mennyiségben elfogyasztva — mérges anyagot tartalmazván — azok betegedését esetleg elpusztulásukat okozhatja. Egyes vidékeken a réteknek valóságos átka s oly nagy mennyiségben fordul elő, hogy irtása alig eszközölhető. Virágzása őszi esik, husos, vastag levelei azonban csak jövő tavasszal jelentkeznek, a mikor is óvakodjunk azon helyeken, a hol nagy mennyiségben mutatkoznak — különösen éhes marhával legeltetni. Az állatok különben csak nagy éhség által kényszerítve eszik — s ezért ajánlatos az állatot félig jól lakva bocsátani azon helyekre, a hol kikerics fordul elő, mert akkor hozzá sem nyulnak. Ezen ártalmas és veszélyes gyomot például kitépés által irtani nem igen lehet, miután hagymái igen mélyen fekszenek. A rétek mély feltörése sem eredményezi a kellő sikert, habár többször egymásután eszközölt zab vetése által, annyira a meunyre a kikerics kikapuzható, hanem ily esetben azután természetes az egész rétünk gyepe is tönkre lett téve. Állítólag legtöbbit ér a rétek öntözése és bő trágyázása, ezáltal ha nem is mindjárt az első évben, de lassanként teljesen kiirtható, miután a jőféle füvek és herefélék igen megerősödven, a kikericsét idővel egészen kiszorítják.

18. A szárdornak két faja, egyike a kender és dohány között fordul elő, a másik pedig a herefélékben. Ritkán szokott nagy mennyiségben előfordulni, hanem csak imitt-amott egyes példányok, e miatt is gyomlálás által lehetőleg virágzás előtt irtható. — Ennél sokkal veszélyesebb

19. Az aranka, kosz vagy fűnyűg, mely a lóher és luczernának valóságos réme s helyenként természetüket ugyszólván lehetlenné teszi. Apró magva hihetőleg több éven át tartja meg csiraképességét, mert néha a leggondosabban kirostált s arankamentesnek talált mag elvetése után is — csakhamar mutatkozik a hereföldön, talán azért, mert megtalálván a gazdanövényt — melyből táplálkozik — kikel. Az arankamag bármely állat gyomrából sértetlenül kikerül, ebből érhető, hogy a trágya által is, különösen pedig a legelő marha által elősegíthető elszaporodása. Az aranka vagy kosz nem bírván a talajból közvetlenül táplálkozni, más növényekből nevezetesen a herefélékből szívja ki a kész tápanyagot — az egyes luczerna vagy here száakra reá tekerődzven azokat a szó teljes értelmében megfojtja, e miatt nevezik fojtó nyűgnek is.

Legtöbb gazda ismeri az aranka kártékonyosságát, de kevesebb azok száma, kik irtására egész erővel kikelnének. Sokan meglegszenek azzal, hogy az egyes foltokat csak egyszerűen lekaszálatják, vagy pedig az ellepett luczerna vagy lóherszákat kitépik, mindkét esetben a helyett, hogy irtanak, talán még inkább elősegítik az aranka terjedését — magvának kihullatása által. Sikeres eredményt csak akkor remélhetünk, ha az arankát lehetőleg alaposan irtjuk égetés, felásás vagy kompost trágya használata által. Legtöbbit tehetünk, ha a kosz

fellépésének elejét vesszük azáltal, hogy arankamentes magot használunk vetésre óvakodunk oly trágyát hordani lóher vagy luczerna földünkre, mely esetleg arankás lóherből származott. Szükséges és csak is akkor várható siker, ha egy határban az összes gazdák együttesen irtják, mert ha csak egynek táblájába is megmarad, csakhamar a többiben is jelentkezik, mert magvát elhordja a szél, de elhordják a madarak is. Az arankamentes mag s jó érett lehetőleg keverék trágya használata legjobb óvszer az aranka ellen.

Helyén valónak tartom a gazdák figyelmét ismételtelen a vetőmagvizsgáló állomások felállításának üdvös intézményére felhívni s különösen hangsúlyozni kívánom, hogy csak jó hírnévvel bíró kereskedésből szerezzük be lóher és luczernamagszükségletünket, mert 10 eset közül jó formán 9 esetben már vetéskor hintjük el a koszt.

Nagyjában véve megemlítettünk egy néhány ismeretesebb gyomfélért — létezik ezeken kívül még számos gyom, de az elősoroltakból is már meggyőződhetünk arról, hogy azokat irtani kell és pedig iparkodjunk lehetőleg már fejlődésüket megakadályozni az által, hogy első sorban tiszta és jó vetőmagot használjunk. Ez ellen még manapság is igen sok gazda hibát követ el, a mennyiben vagy nem használja gabonájából a legjobbat vetésre, vagy pedig nem tisztítja meg kellőleg.

Ismerem olyan gazdát, a ki a legszebb gabonáját el szokta adni s csak a leggyengébbet használta vetésre, úgy okoskodván, hogy csak kedvező idő kell hozzá s abból is jó lehet, talán igaz, s ha igen, akkor az is igaz, hogy a jó magból ily körülmények mellett még jobb lett volna, mert csak teljesen érett ép magból várható erőteljes növény s viszont tiszta mag után várható csak tiszta termés. Jó és tiszta magból kevesebbet is kell vetni, tehát ez már nyereség s e mellett több termésre számíthatunk, mert a növényeket nem gátolván a gyomok, szabadabban fejlődhetven, nagyobb termést hoznak.

Jó vetőmagot csak jól megmunkált és jó erőben levő talajról nyerhetünk, ezért is ne kiméljük földünköt sem a munkát, sem a trágyát.

Tiszta magot csak gondos tisztogatás által nyerhetünk, ez pedig csak rosták segélyével érhető el — kivéven a kézzeli válogatást — a mi néha lehetetlen is, de lassu és költséges voltánál fogva különben sem eszközölhető, ezért is iparkodjék minden gondos gazda a rostával látni el magtárát.

Szombathely.

Rösler Károly.

Utazási kedvezmények a kolozsvári III-ik tenyész-állatkiállításra.

Ezennel van szerencsénk közhírré tenni, hogy mindazok, kik a folyó évi augusztus 30-tól szeptember 2-áig tartandó kolozsvári tenyész-állatkiállításra az Erdélyi gazdasági egyesület titkári hivatalánál Kolozsvárt „Állandó belépti-jegyet“ váltanak, (mely jegynek ára 2 forint és mind a négy kiállítási napon bárhányszori belépésre használható), egyuttal vasuti „Igazolási jegyet“ nyernek, melylyel a következő menetdíj-kedvezmények vannak összekötve:

1. A m. kir. államvasutak összes vonalain (ide értve tehát a volt Első erdélyi vasutat is) a gyorsvonatok kizárásával a személyvonatokon a III-ad osztályu jeggyel a II-od osztályban; vagy fél II-od osztályu jeggyel a III-ad osztályban; továbbá az omnibus-vonatoknál fél I-ső osztályu jeggyel a II-od osztályban lehet utazni.

2. A szamosvölgyi vasuton (Deés-Kolozsvár) ugyancsak a III-ad osztályu jeggyel a II-od osztályban, vagy fél II-od osztályu jeggyel a III-ad osztályban lehet utazni.

Ezen menetdíj-kedvezmény mindkét vasuton augusztus 27-től bezárólag szeptember 10-ig áll érvényben, mely időszak alatt a kolozsvári löversenyek és szeptemberi országos vásár megfognak tartatni.

Egyszersmind felkérjük mindazokat, kik kiállítani szándékoznak, sziveskedjenek bejelentéseiket mielőbb megtenni, mert a határidő legközelebb lejár.

Bejelentési ivekkel, melyek a részletes programot is tartalmazzák, az Erdélyi gazdasági egyeslet titkári hivatala Kolozsvárrt díjtalanul és forduló postával szolgál.

Kolozsvár, 1884. augusztus hó 12-én.

A kolozsvári III-ik tenyész-állatkiállítás rendező bizottsága.

EGYVELEG.

— Az erdélyrészi ökszerű méhész-egyeslet azon szerencsés helyzetéből folyólag, miszerint az idén már méhcsaládjaival szép mennyiségű szaporulatot és mézet produkálhatott, — az alapszabályok 6-dik §-a h. pontja értelmében — tagsági illetményeikkel kurrensben levő tagjai közt, aug. 30, 31. szept. 1. és 2. napjain, az állatkiállítással egyidejűleg mintegy 44 frt. értékű tárgyat sorsol ki. És pedig: két Dzirzon — Berlepsch-féle egyes álló mülakban levő méhcsaládot, és két üres Bodorkaptárt; egy lépes-mézzel gyönyörűen tele épített üvegharangot (sturzot); két keret-fogót a két méhcsaládhoz; tíz keret lépes- és tíz félliteres üvegpergetett mézet. — Mely örvendetes mozzanat felől midőn összes érdeklődő ügyfeleinket, és különösen tisztelt tagtársainkat előre is értesíteni szerencsések lehetünk, tiszteletteljesen kérjük, illetekeikkel hátralékban levő tisztelt tagtársainkat, miszerint e kötelezettségüknek folyó aug. hó 25-éig eleget tenni sziveskedjenek. Az egyeslet elnökség megbízásából Kolozsvárrt, 1884. aug. 9. Szengyörgyi Lajos, egyeslet titkár.

— Gazdasági kiállítás. A maros-tordamegyei gazdasági egyeslet Maros-Vásárhelyt — mintegy előkészületül az 1885-ben Budapesten tartandó országos kiállításra — folyó év szeptember 28-án állatkiállítást és szeptember 21—28-ig termény-, kézmű-, gazdasági eszközök- és háziipar kiállítást rendez. Az öt csoportban együttesen 50 arany és 350 forintig terjedő jutalom van kitűzve, mi mellett még megfelelő számú dícsérő oklevél áll a jury rendelkezésére. A kiállításra küldendő állatok szeptember 22-én a helyszínén kell lenniök, míg a tárgyakat szeptember 15—19-ig kell beküldeni. A mennyiséget illetőleg a gyümölcs és szőlőfélékből 5—6 példány, a gabona-

nemüekből 5 liter és takarmány magvakból 3 liter csinos zacskókba helyezve állítandó ki. A vissza nem kívánt tárgyak sept. 28-án el fognak árvereztetni, a befolyó összegnek tiszta jövedelme az 1885-iki országos kiállítás előmunkálata költségeinek fedezésére fog fordittatni. A részletes program az erdélyi gazdasági egyeslet titkári hivatalában megtekinthető.

Üzleti szemle.

Gabona-árak.

Minimum és maximum: Budapest aug. 8. | Bécs aug. 8.

Buza	8.40 — 9.10 frt	8.50 — 9.60 frt
Rozs	7.25 — 7.75 frt	7.50 — 8.10 frt
Árpa, takarmány	6.70 — 7.00 frt	— — — frt
Árpa, szeszfőzésre	7.50 — 8.40 frt	— — — frt
Árpa, seres	8.75 — 10.00 frt	— — — frt
Zab	6.55 — 6.85 frt	7.80 — 8.20 frt
Törökbuza	6.55 — 6.65 frt	7.10 — 7.20 frt

Budapesti marhavasár aug. 7-én. Összes felhajtás 2299 db. nagy és apró marha. — Ebből eladatott 19 db. bika, 710 db. ökör, 727 db. vágó tehén, 180 db. fejős tehén, 207 db. bival, 427 db. borju, — db. bárány, — db. juh. Árak: bika darabonként 85—189 frt, ökör páronként 220—300 frt, vágó tehén páronként 180—260 frt, fejős tehén darabonként 85—165 frt, bival páronként 146—265 frt, borju drbonként 10—25 frt, bárány páronként — forint, birka páronként 12—18 frt. Húsárak 100 kilonként: ökörhús 55—60 frt, tehénhús 52—56 frt, borjuhús 44—48 frt, bivalhús 48—52 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetés.

Kívánatra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

Üzlet nagybóbitás és vízművészeti kellékek tárlatá.

WALSZER FERENCZ
 első magyar gép-
 és tüzelőszerek, gyár,
 harang- és örez-öntőde
 ERDÉLYORSZÁGI FŐKÖTELEPE
 Kolozsvárrt.
 Bel-Monositorutca 12. szám.

Szerelő-műhely vízvezetékek kúrák s berendezésére.

(32—52.)

Teteemesen leszállított gyári árák mellett.

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Egy hectoliter							100 kilo		1 köb- meter	1 kilo marha- hús
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozsa	árpa	zab	török- buza	széna	szal- ma	tüzifa		
k r a j c z á r o k b a n												
Balázsfalva	julius	31	550	500	400	—	—	380	240	—	250	40
Bánfi-Hunyad	julius	8	750	600	600	—	250	600	—	—	250	47
Besztercze	augustus	5	618	425	—	—	365	650	640	230	300	36
Brassó	augustus	8	625	540	410	445	285	460	307	200	245	48
Csik-Szereda	augustus	6	800	775	550	500	375	550	220	70	200	36
Deés	augustus	5	740	640	580	340	360	440	890	280	300	40
Déva*	augustus	9	1015	835	790	—	650	785	220	120	290	44
Erzsébetváros	augustus	9	650	500	450	—	400	475	300	180	250	44
Fogaras	augustus	2	725	—	435	—	342	525	185	140	230	42
Gyula-Fehérvár	augustus	2	675	575	530	—	—	525	380	160	260	46
Gyergyó-Szent-Miklós	augustus	2	850	750	500	450	320	575	240	80	180	40
Hátszeg	augustus	4	600	530	420	360	260	480	120	8	250	42
Kézdi-Vásárhely	augustus	7	670	600	420	400	320	490	400	100	300	44
Kolozsvár	augustus	7	639	—	448	—	306	480	450	220	300	48
Maros-Vásárhely*	augustus	7	700	550	650	650	650	600	480	200	450	46
Medgyes	augustus	7	625	510	410	—	300	490	170	80	210	42-44
Nagy-Enyed	augustus	7	600	500	400	—	350	500	460	160	280	40
Nagy-Szeben	augustus	8	600	450	380	—	330	530	160	130	325	46-48
Nagy-Várad	augustus	5	642	565	568	331	220	500	350	150	330	48
Segesvár	augustus	7	700	500	450	—	330	480	150	120	200	44
Sepsi-Szent-György	augustus	11	650	600	400	280	200	450	230	130	150	40
Szamosujvár	augustus	11	680	570	490	—	310	510	240	70	240	40
Szász-Régen	augustus	7	687	400	412	—	275	454	290	200	200	40
Szász-Sebes	julius	31	725	650	500	—	400	550	190	100	240	46
Szászváros	augustus	9	790	590	470	—	350	570	300	70	210	44
Székely-Udvarhely	augustus	5	800	600	500	—	350	550	250	200	250	40
Szilágy-Somlyó	augustus	8	650	568	470	406	268	568	300	200	300	40
Teke	augustus	4	650	520	450	400	300	550	280	40	1200	40
Torda	augustus	9	500	450	400	300	300	475	100	15	250	44

A *-al jegyzett árak metermázsára vonatkoznak.

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjtáblája.

Árszabály tér szerint		1 szeri hirdetésnél bélyeggel együtt																											
		1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-26	1-30	1-36	1-40	1-52	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr		
1/16 oldal	teljes ára	7	30	20	90	36	80	68	60	100	40	127	20	149	—	170	80	192	60	225	60								
	25% elengedés	5	55	15	90	28	05	52	35	76	65	97	20	114	—	130	80	147	60	173	10								
8/16 oldal	teljes ára	4	30	10	90	19	80	36	60	53	40	67	20	79	—	90	80	102	60	120	60								
	25% elengedés	3	30	8	40	15	30	28	35	41	40	52	20	61	50	70	80	80	10	94	35								
4/16 oldal	teljes ára	3	30	6	90	10	80	20	60	29	40	37	20	44	—	50	80	67	60	68	60								
	25% elengedés	2	55	5	40	8	55	16	35	23	40	29	70	35	25	40	80	46	35	55	35								
2/16 oldal	teljes ára	2	30	3	90	6	80	12	60	17	40	22	20	27	—	30	80	35	60	42	60								
	25% elengedés	1	80	3	15	5	55	11	35	14	40	18	45	22	50	25	80	29	85	35	85								
1/16 oldal	teljes ára	1	30	2	90	4	80	8	60	11	40	15	20	18	—	20	80	24	60	29	60								
	25% elengedés	1	05	2	40	4	05	7	35	9	90	13	20	15	75	10	30	21	60	26	10								

Mellékletek 100 darabonként 1 forint 50 kr-ával számíthatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatják.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészt

engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.

Nyomatott Gámán János örökösseinél, közép-utca Minorita-épület.